

Dr. Adnan ÇİMEN
N.V.İ.G.M. Daire Başkanı

Yasemin Devrimi Sonrası, Mavi Kapı ve Pencereci Beyaz Evler Ülkesinde 6 Gün

Tunus

Akdeniz'in güneyinde, deniz, orman, çöl ve bozkır dahil bütün yer şekilleri ile neredeyse bütün mevsim özelliklerine sahip mütevazı bir Afrika (mağrip) ülkesi, yasemin çiçeğinin asaletinde, mavi kapı ve pencereci beyaz evlerin içinde yaşan gizemli bir dünya, garbın, şarkın ve mağribin iç içe girdiği zıtlıklar diyarı...

M.Ö. 200'lü yıllarda çarelerin tükendiği, yolların Alplerde sarpa sardığı zamanlarda, "ya yeni bir yol bulacağız, ya da yeni bir yol inşa edeceğiz" diyerek çıkış arayan, Romalıları birkaç kez dize getiren, Bursa'nın kuruluş yeri seçiminde bile adı geçen ve mezarı Kocaeli Gebze'de bulunan, tarihin efsanevi komutanı ve "askeri stratejilerin babası" Kartacalı Hannibal'ın ülkesi... Modern sosyoloji, tarih felsefesi ve iktisadın öncüsü, kendi ifadesiyle "Üm-

ran İlminin" kurucusu, "Kitâbu'l-İber"ın yazarı, tarihin kaydettiği en büyük bilge sosyolog, İbn-i Haldun'un doğup büyüdüğü ve ders verdiği topraklar...

Finikeliler, Romalılar, Aglepler, Fatımilerin hüküm sürdüğü, Yavuz Sultan Selim'in komutanları Kılıç Ali Paşa ve Koca Sinan Paşa tarafından İspanyol işgaline karşı Osmanlıya katılan (1574) kardeş insanlar. 1881 de Fransız işgaline uğrayan, 1956'larda Fransızlardan aldığı özgürlüğünü, önce Habib Burgiba'ya (Burgiba halk arasında hala sevilen bir kişi), sonra 1987'de Zeynelabidin bin Ali gibi diktatörlere kaptıran çilekeş insanlar...

2011'de Zeynelabidin bin Ali'nin ülkeden gitmesiyle Arap Baharı (Batılıların ifadesiyle, Yasemin Devrimi) denilen Ortadoğu'daki değişim fitilinin ateşlendiği ve sürecin

* 02-07.06.2013 Tunus Ziyareti İzlenimleri

en önemli aktörü Raşid Gannuşi ve Partisi Ennahda ile Türkiye eksenli batı ve doğu sentezine yelken açan ülke...

Bilinen meşhur ifadesiyle, kendilerini Berberi (Tunus'un kadim yerlileri) gibi bağımsızlığa düşkün, Romalı gibi mantıklı, Arap gibi romantik, Türk gibi disiplinli, Fransız gibi Avrupalı olarak hisseden insanlar...

İşte böyle 10 milyon nüfuslu bir ülkeye, "Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Toplantısı" kapsamında İçişleri Bakanlığıyla daha önce üzerinde mutabakat sağlanan nüfus, bilgi işlem ve mahalli idare alanlarında imzalanacak protokollerin teknik detaylarını görüşmek üzere gidiyoruz.

Afrika kıtasında bir Akdeniz ülkesine gitmenin heyecanıyla, ülkeye adını veren başkent Tunus'a Pazar günü ayak basıyoruz. Rehberler eşliğinde vasat standarttaki yollardan, boyaları akmış, bakımsız ve yer yer mavi pencereli çatısız evler arasından kalacağımız yasemin adındaki otele varıyoruz. Hava sıcak ve yakıcı bir rüzgâr etraftaki toz ve poşet parçalarını sağa sola savuruyor.

Otele indikten sonra şehirde ne var ne yok deyip, Fransızca, İngilizceyle karışık sorularımıza, Fransızca-Arapça ile karışık aldığımız cevaplara göre başkent Tunus içlerine doğru akıyoruz. Bir anda kendimizi çöp içinde alışkın olmadığımız rahatsız edici kokular içinde, yıkık dökük evler, iş yerleri ve dilini bilmediğimiz hırpani insanlar arasında buluyoruz. Yer yer Türkçe kelimeleri çağrıştıran Arapça ve Fransızca konuşmalar arasında sokaklarda ilerlerken doğal olarak, Türkiye'den alışkın olduğumuz refleksle "nerde bu devlet" demek geliyor içimizden Afrika sıcağı böyle bir şey dercesine, yakıcı bir güneş altında kavurucu bir rüzgâr yüzümüzü yalayıp geçiyor. Rüzgârın savurduğu toz, toprak, kanalizasyon sızıntılarından oluşmuş çamur birikintileri ve bunların dehşet verici kokuları bizi tahammül edilmez bir atmosfere sürüklüyor.

"Bir şehri öğrenmenin yolu sokaklarında kaybolmaktan geçermiş" sözünün anlamına uygun olarak, hem yol bulmaya çalışıyor, hem de sokakta olup bitenleri anlamaya çalışıyoruz. Otobüs durağı olduğu her halinden belli olan büyükçe bir meydana, 1960'lardan kalma Köy hizmetleri araçlarına benzeyen yolcu otobüsleri, her tarafı vuruk, toz, kir ve pas içinde aynası ve camları bantlarla yapıştırılmış araçlarla karşılaşıyoruz.

Korku dolu bir rüyadan uyanmış olmanın şaşkınlığıyla, soru sordüğümüz insanların sıcakkanlı ve sempatik davranışları bizi biraz rahatlatıyor. Mahiyetini tam anlamadığımız bu esrarlı sokaklarda, "Türk müsünüz?" anlamına gelen sıcak ve samimi tebessümler, Arapça, Fransızca, olmadı İngilizce gibi birkaç dilden yardımcı olmaya çalışanlar, önümüze düşüp gideceğimiz yönü eli dili, kolu,

âdeta bütün benliğiyle göstermeye çalışan insanlarla yüz yüze geliyoruz.

Karışık duygular içinde merkeze doğru ilerlerken gittikçe düzgünleşen, geniş ve bakımlı caddelerin kendini gösterdiği alanlarla karşılaşıyoruz. Daha sonraları adının Habib Burgiba Caddesi olduğunu öğrendiğimiz büyükçe bir meydana geldiğimizde işin rengi daha da değişiyor. Geniş yolların, düzgün kaldırımların olduğu sağlam ve sollu ağaçlarla süslü, modern dükkân ve kafelerin olduğu bir mekânda buluyoruz kendimizi. Cadde ortalarında yer yer askeri araçlı koruma ekipleri, polis öbekleri ve etrafı tel örgülerle çevrili binalar hemen dikkatimizi çekiyor. Biraz soluklanmak ve hararetimizi gidermek için cadde üzerinde sırlanıp giden güneş şemsiyelikleri altındaki kafelerin birine yöneliyoruz. Hiçbir özelliğini bilmediğimiz bir yerde, en güvenilir içecek olan sudan başka ne içilebilir ki? Yine de daha soğuk şeyler sipariş ederken, Tunus'ta kendimize ait bir yakınlık hissediyoruz.

Biraz etrafı gözlemleyince, buraların konuşulan dil hariç, 1980'lerin Türkiye'sine ne kadar da çok benzediğini fark ediyoruz. Sonradan bazılarının Tunus için "Halkı Arapça konuşan eski Türkiye" dediklerini duyunca, ilk izlenimin değerini bir kez daha takdir ediyoruz.

Daha iki üç saat önce bir kâbusu andıran Tunus, bize sanki kucak açıyor. Kendimizi daha huzurlu ve ne olduğumuzu tam bilmediğimiz ama bizden olan bir ortamda hissediyoruz. Bu garip duygular içinde geri dönüş için otel yolu tutarken, bu kez sanki şehrin esrarını çözmüş, insanların dilini ve duygularını tam anlamış olmanın özgüveniyle, daha vakur adımlarla sokakları geçiyoruz. Gölgenin düşmesiyle hava nispeten serinlemesine rağmen, yine de ara sokaklardan gelen rahatsız edici kokular burnumuzu, bağırtı ve çağrışımlar kulaklarımızı, hiç beklenmedik anda karşımıza çıkan çöp öbekleri gözlerimizi rahatsız etmeye devam ediyor.

İçişleri Bakanlığında Bir Garip Görüşme

Sabah erken saatlerde Tunus İçişleri Bakanlığına varıyoruz. Etrafı mülteci kamplarını çevreleyen tel örgülere benzer dikenli tellerle çevrili, polis barikatlarının olduğu bir binadan içeri giriyoruz. Rahat giyimli, dönüşümlü Arapça ve Fransız konuşan bir görevli bizi iki insanın zor yürüyeceği dar ve dik basamaklı, yapıldığı dönemden beri üzerinde ki harç ve boya kalıntıları olan bir merdivenden üç kat yukarı çıkarıyor. Daracık koridorları kaplayan, boyaları dökülmüş eski memur masalarının arasından bir yetkilinin odasına varıyoruz. Oldukça sıcak ve sempatik bir karşılamadan sonra, üzeri boş uzunca bir masanın etrafında yerlerimizi alıyoruz. Heyette bulunan ve Fransızca

konuşan bir kişinin yardımıyla tanıştıktan sonra, yapacağımız işler üzerinde konuşmaya başlıyoruz.

Protokol metni üzerinde düzeltme yapmak için uygun mekân ve bilgisayar isteyince, Tunus'lu muhataplarımız birbirlerini yüzüne bakıyorlar. Sonra Bakanlığın dış ilişkilerinden sorumlu bayan bir memurun kılavuzluğunda başka bir yetkilinin odasına çıkıyoruz. Yerlerin mozaikle kaplı olduğu nispeten büyük, dosyaların etrafta düzensiz bir şekilde sıralandığı bu odada çalışabileceğimizi söylüyorlar.

Oda sahibi yetkili ve aynı zamandan protokol metni açısından muhatabımız biraz gönülsüzce Fransızca ve Arapça karakterle dolu bilgisayarını kullanabileceğimizi söylüyor, ardından İsviçre'den gelen başka bir ekip dolayısıyla fazla kalmayacağını ve ayrılmak zorunda olduğunu belirtiyor. Bir süre sonrada dediği gibi aramızdan ayrılıyor. Biz odada kendi başımıza kalakalıyoruz. Zaman zaman içeri giren memur ve hizmetçiler bir ihtiyacımızın olup olmadığını Fransızca, Arapça bazen İngilizce soruyorlar. Dönüşümlü kullandığımız bilgisayarda uzun bir çalışmadan sonra metinleri yeniden düzenleyip, Arapça versiyonlarını hazırlamaları için birer suretlerini kendilerine veriyoruz.

ABD'nin 300 kişiyle yaptığı işi biz 6 kişiyle yapıyoruz...

Akşam Türk büyükelçiliğinde, Türkiye'den gelen heyete küçük bir kokteyl veriliyor. Neden sonra büyükelçi aramıza katılıp nazikçe heyeti selamlıyor. Türkiye'den gelen Başbakan, Bakanlar, iş adamları, bürokratlar ve yerel yönetim temsilcilerinden oluşan yaklaşık 500 kişilik bir heyet için yoğun bir hazırlık içinde olduklarını belirtiyor. Sonra Tunus hakkında ki görüşlerini bizlerle paylaşıyor. Babasının ticari ateşe olması nedeniyle çocukluğunun Tunus'ta geçtiğini, buradaki okullarda Fransızca okuduğunu belirten büyükelçi, Fransızların buraları işgal etmekle bir anlamda Tunus'u Afrikalılıktan kurtardıklarını, önemli, gazete ve iş adamlarının aslında Fransız yanlısı olduğunu belirtiyor. Osmanlılara büyük hayranlığın olduğunu, insanların soy olarak Anadolu'dan gelmiş olmayı, Osmanlı Bey sülalesiyle irtibatlı olmayı bir soyluluk, asalet saydıklarını, hatta zaman zaman bu konudan düzmece efsaneler anlattıklarından bahsediyor. Parçalı bir siyasi

yapının geleceği belirsiz hale getirdiğini, Tunus'ta kalıcı olmak için işadamları ve öğrenci değişimi yoluyla ilişkilerin geliştirilmesini belirtiyor ve sözü elçilikte çalışanların sayısı olarak yersizliğine getiriyor. Toplam altı (6) kişilik kadroyla şanslı olduklarını, Afrika'nın bazı ülkelerinde sayının 2-3 dolayında olduğunu belirtiyor.

Diğer ülkelerin durumuyla ilgili bir soruya, aynı işleri yapmak üzere ABD büyükelçiliğinde 300, Fransız büyükelçiliğine 250 kişinin çalıştığını belirtiyor. Biraz hayıflanma, birazda Tunus için neler yapılabilir yönündeki karışık duygularla Otelin yolunu tutuyoruz.

Daracık Sokaklarda Mağribin Bilgesi İbn-i Haldun'un İzini Aramak

Gezimizin ikinci gününde protokoller üzerinde müzakerelerde bulunmak üzere Türk büyükelçiliğine gidiyoruz. Nispeten daha düzgün iki katlı elçilik binasının duvarları süsleyen hat sanatı levhaları arasından ikinci kata doğru çıkıyoruz. İkinci katta bizi büyükçe bir Atatürk portresi ve yanından duran Türk bayrağı karşılıyor. Görevlinin odasında protokoller üzerinde görüş alış verişinde bulunurken, elçilik görevlilerine yardımcı olmak üzere Türkiye'den geldiklerini sonradan öğrendiğimiz eli cebinde birkaç beyefendinin boş boş etrafta dolaştıklarını müşahade ediyoruz. Büyükelçilik görevlileri protokollerinin hazırlanıp sorunsuz kendilerine teslim edilmesini isterken, konuşulan şeylerin içeriğiyle hiç ilgilenmiyorlar. Garip duygular arasından elçilikten ayrıldıktan sonra İbn-i Haldun'un (1332, Tunus - 1406, Kahire) izlerini aramak için Tunus sokaklarına dalıyoruz.

Mağribin yetiştirdiği Tunus doğumlu ve dünya tarihinin gördüğü ilk ve en büyük sosyal bilimci, tarih felsefecisi İbn-i Haldun'un doğup büyüdüğü, ders verdiği mekânları görmek İbn-i Haldun'dan izler bulmak için Zeytuniyye Medresesinin bulunduğu semte gidiyoruz. Yüksekçe bir tepe üzerinde oval yapılardan oluşan güzel bir belediye binasının tam karşısında daha sönük, derme çatma binalardan oluşan Başbakanlık binasının yanından Medrese ve Camiinin bulunduğu çarşıya giriyoruz. Sanki ölçeği küçültülmüş, kalite ve dizaynı da ona göre ayarlanmış tipik Osmanlı kapalı çarşısıyla karşı karşıya geliyoruz.

Doğu toplumlarının takı ve ziynet eşyası özlemini yansıtan altın ve çeşitli kıymetli taşlarla süslü parlaltılı vitrinlerin arasından Zeytuniye Medresesinin avlusunda buluyoruz kendimizi Avlunun içerisinde bir güvercin sürüsü, yem bulmak için adete her tarafı kaplamış durumda. İnce işçilik ve taş kemerlerle süslenmiş avlunun yanında dikdörtgen şeklinde inşa edilmiş üzerinde çok güzel taş süslemelerin olduğu, Türkiye’den alışkın olduğumuz minarelerin dışında bir minare dikkatlerimizi kendine çekiyor. Yüzyıllardan beri birçok olaya şahitlik eden Zeytuniye Camii’nin tabanını kaplayan basit hasır örtüler, bu örtüler üzerine geliş güzel dizilmiş cemaat ayakkabıları, bu tarihi mekânın içinde oldukça iğreti duruyor. Bu cevheri çaputa sarmak gibi bir şey. Sonradan öğrendiğimize göre Camii içerisinde konusuna göre çeşitli ders halkaları oluşturuluyor ve yüzyıllardan beri bu gelenek sürüp gidiyormuş.

Camii avlusunda bulduğumuz Fransızca-Arapça ve bazen çat pat İngilizce konuşan birine İbn-i Haldun’u soruyoruz. Adam telaş içinde ne yapmak istediğimizi anlamaya çalışıyor. Sonra büyük bir memnuniyetle bizi çarşının içinde bir yerlere götürmeye başlıyor. Önce İbn-i Haldun Külliyesi denen bir mekânın kapısı önünde duruyor. Çeşitli sorular sonunda buranın, adı İbn-i Haldun olan sonradan yapılan bir mekân olduğunu anlıyoruz. Israrla İbn-i Haldun’un doğup büyüdüğü bir yerin olup olmadığı sorunca, gönüllü kişi esnaftan başkalarını derdimizi ona anlatıyor. Oda tamam der bir edayla çarşı içerisinde yürümeye başlıyor. Çarşığı çıktktan sonra, uzun avlu duvarlarıyla çevrili, yer yer kemerlerle birbirine bağlanmış, kirli beyaz renkte, yıkık dökük sokaklar arasında, çöp öbekleri içinden pis su sızıntılarının ıslattığı taş zemin üzerinden, çocuk koşuşturmaları arasından dar ve uzun bir sokağa yöneliyoruz. Bir kilometrelik bir mesafe içinde aynı mekânın boğucu ve sıkıcı atmosferinde derme çatma, üzerinde küçük bir kubbesi olan giriş kapsında küçük iki sütunla desteklenmiş bir binanın önüne geliyoruz. Bize eşlik eden kişi buranın İbn-i Haldun’un ders anlattığı yerlerden biri olduğunu söylüyor. Bina duvarına yapıştırılan biri sarı, biri de küçük bir mermer levha üzerine yazılmış iki Arapça kitabede İbn-i Haldun’la ilgi açıklamaların yer aldığını bize anlatıyor.

İbn-i Haldun’un doğup büyüdüğü evi sorduğumuzda etrafındaki esnaftan aldığı yardımla biraz daha ileriye yürümemize rağmen, ilgili kişi tam emin olamayınca geri dönmek durumunda kalıyoruz. İbn-i Haldun’un evini bulamamanın şaşkınlığı ve burukluğu içinde geldiğimiz yollardan geri dönüyoruz.

Gezinin üçüncü gününde Tunus Dışişleri Bakanlığında muhataplarımızla protokollerini görüşmeye gidiyoruz. Epey bir yolculuktan sonra, geniş bir bahçe içerisinde modern

İbn-i Haldun’un evinin bulunduğu sokak

bir görünüme ve mimariye sahip bir binanın büyükçe bir lobisinden, genişçe bir salona geçiyoruz. Bize söylenen saatte orada olmamıza rağmen, hem Tunus Türk büyükelçiliğinden hemde Tunus Dışişleri Bakanlığından kimse-cikler ortalıkta gözüküyor. Yarım saatlik bir beklemeden sonra muhataplarımız sallana sallana salona geliyorlar. Uzun bir koşuşturma, gitme ve gelmelerle beraber nihayet müzakerelere geçiyoruz. Sadece üzerinde anlaşma sağlanan protokollerin ve sorun olan bazı protokollerin isimleri sıralanarak, küçük birkaç diyalogla toplantı sonlandırılıyor.

Toplantıdan sonra doğrudan Türkiye büyükelçiliğine gidiyoruz. Elçilik görevlileri anlaşma metnlerinin basılacağı matbu kâğıtları bize bin bir mihnetle verip metinlerin bunlara basılması gerektiğin söylüyor, ellerinde yeteri miktarda kâğıt olmadığı için, itina ile kullanılması için hassaten ricada bulunuyorlar. Matbu kâğıtlarla beraber Tunus İçişleri Bakanlığına yöneliyoruz. Ortalıkta bir yetkili bulmaya adeta imkân yok. Birkaç girişimden sonra dış ilişkilerden sorumlu memur gelip daha önce çalıştığımız bilgisayarını gösteriyor. Büyük uğraşlardan sonra protokol metnlerinin matbu kâğıtlara yeniden basıyoruz. Bunca lüzumsuz işle uğraştıktan sonra, gelmişken bizim büyükelçiliğin pazar alışverişini de yapsaydık diye espri yapanlar oluyor. Aslında 500 kişilik bir kafiye karşılamının zorluğu nedeniyle büyükelçilik personelini anlayışla karşılıyor.

Yaban Ellerde Başbakan Karşılama

Akşam saatlerine doğru Başbakanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ve İçişleri Bakan Yardımcısı Sayın Osman

İbn-i Haldun adına basılan bir pul

698 yılında inşa edilen Zeytuniyye Camii ve Medresesi

Güneş'i karşılamak üzere Tunus Cumhurbaşkanlığı Sarayına yakın özel bir havaalanına gidiyoruz. Kalabalık ortamda koşuşturmalar devam ederken, Tunus Başbakanı eşiyile beraber mütevazı bir eskortla havaalanına geliyor. İktidar parti mensupları ve çoğunluğu Dışişleri bürokratlarında oluşan kalabalıkta heyecan emaresi görme imkânı bulunmuyor. Tablo, Türkiye'deki konuşmasında "eski tamamen ölmedi, yeni de tamamen doğmadı" diyen Tunus Cumhurbaşkanının sözlerini aksettiriyor adeta. Bir yandan çekinken ve şüpheli bakışlar, bir yandan sıcak ve tebessüm eden yüzlerle göz göze geliyoruz. Derken Türk kafilesini taşıyan ilk uçak havaalanına iniyor. Türk heyetinden önce gelen Türk kafilesinde bulunan kişiler adeta uçağın etrafını sarıyor, elinde elbise askısı, hediye kolisi, bavul, valiz sağa sola koşuşturuyorlar. Her tarafı bir izdiham kaplıyor.

Bir müddet sonra Sayın Başbakanımızın uçağı havaalanına geliyor. Askeri törenle karşılanıyor, Başbakan kalabalıkla tokalaşıyor, Uzayıp giden kuyrukta nihayet sıra bize geliyor. Otelde İçişleri Bakanı ile kısa bir görüşme yapılıyor, klasik bildik hoş geldiniz, sizleri çok seviyoruz konuşmalarından sonra karşılıklı hediyeleşmelerle yeniden Tunus Merkezdeki otelimize dönüyoruz.

Ertesi gün, çeşitli alanlarda işbirliğini içeren 21 protokol, geniş bir basın mensubu ve katılımcıların huzurunda imzalanıyor. Nüfus alanındaki protokolü Dışişleri Bakanımız Sayın Ahmet Davutoğlu imzalarken bizde bu tarihi anı kendi amatör fotoğraf makinemizle kaydetmeye çalışıyoruz. Soru-cevap faslına geçince Türkiye'deki Gezi Parkı olayları gündeme geliyor. Aslında Tunus'ta olduğumuz sürede yerli ve yabancı kanallar Türkiye'deki olayları çevi-

rip çevirip abartarak sürekli yayınlıyorlar. Türk olduğumuz anlayanlar bize hemen olup bitenleri soruyor. Birçok insan bize dua ettiğini söylüyor. Soru-cevap faslında işte yaşadığımız bu durumu ve psikolojik ortamı yeniden hissediyoruz. Türkiye'den çok uzakta olmamıza rağmen, burada ki olayları, aynen yaşar gibi hissediyor olmak çok garip geliyor. Şüphesiz bunun altında dijital teknoloji ve iletişim imkânlarının geldiği boyut bulunuyor. Öyle ki haberlerin yapıldığı salonda olmamıza rağmen, kaçırdığımız gelişmeleri o salondan bulunan ve Türkiye'ye haber geçen muhabirlerin haberleriyle anında takip edebiliyoruz.

Bir kez daha İbn-i Haldun'un İzinden

Tören bitince doğrudan İbn-i Haldun'u aradığımız mekânlara dönüyoruz. Daha önce karşılaştığımız gibi başka esnaflar aynı sıcaklığı ve yakınlığı bizden esirgemiyor. Ancak bu kez şansımız yaver gitmiyor. Ömürleri burada geçen çarşı esnafı, İbn-i Haldun'la ilgili sorulara boş gözlerle bakıyor ve adeta boyun büküyorlar. Derken ara sokaklara yeniden dalıyoruz ve daha önce İbn-i Haldun'un ders verdiği yapının önüne yeniden varıyoruz. Çevrede bulunan bakkal, mevcut binanın hemen 100 metre ötesinde buluna evin İbn-i Haldun'un evi olarak devlet tarafından satın alındığını, kapsına kilit vurulup kendi haline terk edildiğini söylüyor.

Denilen yere doğru yürüdüğümüzde gerçekten üzerindeki Arapça kitabe ile buranın İbn-i Haldun'un doğup büyüdüğü ev olduğunu öğreniyoruz. Daha önce buraya geldiğimiz bu levhayı görmeyişimize hayıflanmanın yanında, yaklaşık 650 yıl aradan sonra hala büyük bir ilgi ile okunan "Mukaddimenin" müellifi, büyük tarih felsefecisi ve sosyolog İbn-i Haldun'un böyle ıssız ve metruk

bir yerde unutulmaya terk edilmiş olması bizi ziyadesiyle müteessir ediyor. Batı kapılarında ilim irfan dilenen Doğu toplumları bağırplarından yetişen büyük bilim adamlarının değerini maalesef takdir etmekten ne kadar uzak. Belki de Doğunun geri kalmış olmasının en büyük sebebi kendini tanıtmıyor olması, cehalet ve aşağılık kompleksleriyle yaban ellerde çareler aramasında yatıyor. Kim bilir?

Mavi Kapılı Beyaz Evlerin Yurdu Sidi Bou Said

Türkiye'ye dönüşümüzün son gününde kalan zamanı değerlendirmek üzere maceralı birkaç taksi pazarlığından sonra mavi kapı ve pencereleri beyaz evlerin olduğu Sidi Bou Said'e gidiyoruz. Akrep ve benzeri haşerenin mavi renklerden uzak durması nedeniyle, evlerin kapı ve pencerelerinin bu renge boyandığı söyleniyor. Başka bir görüşe göre 1900 yıllarda burada yaşayan bir Fransız ressamın önerisi üzerine mavi-beyaz renk benimseniyor. Bu bölgede evlerin bu şekilde olması kanuni zorunlulukmuş. Boyacıardan "Sidi Bou Said" renkleri özel isteniyormuş. Başkent Tunus merkezine 30 km uzaklıkta, sahilde bulunan bu yerler, Tunusun önemli bir turizm mekânı niteliğinde. Buralarda turist kafesi ve satıcılardan başka kimseyi görmek nedeysen imkânsız. Türkçe konuşmamızdan olacak ki bir-iki metre yaklaştığımız dükkân sahipleri Türkiye deyip Mustafa Sandal'dan Galatasaray ve Erdoğan'a kadar ne biliyorlarsa arka arkaya sıralıyorlar. Hoşumuza gidiyor, ancak olayın bir şeyler satmaya yönelik klasik bir taktik olduğunu satıcıların yakamıza sakız gibi yapışmalarından anlıyoruz.

Mavi renkteki kapı ve pencereli beyaz evlerin bahçe duvarların süsleyen yasemin çiçekleri arasında Sidi Bou Said turistik sokaklarını turlamaya başlıyoruz. Yüksekçe bir noktadan deniz ve Tunus manzaralarını seyrettikten sonra, geri dönüş için bir taksi bulup otele dönüyoruz. Yolda taksi şoförünün Arapça ve Fransızca karışık, zaman zaman üç-beş kelime İngilizceye çevirdiği konuşmasında Tunus ve Türkiye üzerine diyaloglar kuruyoruz.

Derken uçağa binmek için havaalanına doğru yola çıktığımızda 6 gündür yaşadıklarımız birer filim şeridi gibi gözlerimizin önünden geçiyor. 6 günlük kısa bir zaman dilimi içinde Tunus'u ne kadar tanıyabilmistik, görülmesi, duyulması ve bilinmesi gerekenlerin ne kadarına vakıf olabilmistik? Şüphesiz buna evet demeye imkân yok. Ancak, çok güzel intibalarla buradan ayrıldığımız bir gerçek.

Arap Baharını başlatan bir ülke olarak Tunus'ta suların durulduğunu söylemeye imkân yok. Hatta sokakların perişan görüntüsü ve kamu hizmetlerinin aksamasını eski yönetiminin gizliden gizliye direnmesine bağlayanlar var. Çok ilginç şekilde Tunus'ta kendine karşı devrim yapılan mutlu azınlığın temsilcileri Türkiye'deki Gezi Parkı olay-

larına demokrasi adına destek veriyorlar. Hatta Türk heyetinin olduğu günde küçük bir gösteri bile düzenlediler.

Netice-i Kelam

Sanki Tunus'la her şeyimiz ortak ve aynı gibi görünüyor, ancak ne dil, ne düşünce nede görüntü açısından paylaştığımız hiçbir şey yok gibi. Çok garip bir durum. Bu gariplik, hem Tunus için çok şey yapmamız gerektiğini, hem de buralar için ne yapılsa değer hissini veriyor insana. Türkiye'den alışkın olduğumuz şekliyle Müslüman bir memleket olmasına rağmen, buralarda ne camii minaresi görülüyor, nede camii çevresi dışında ezan sesi duyuluyor.

Ucuz bir ülke. Başta benzin olmak üzere her şey Türkiye'den kat kat ucuz. Hele taksi fiyatları tam evlere şenlik. Saatlerce yol gidiyorsunuz, ödediğiniz ücret üç-beş Tunus Dinarını geçmiyor. 307 yıl buralarda kalmasına rağmen özellikle aramadıkça Osmanlıdan adeta eser yok. Oysa Fransızlar 75 yıl içinde başta dil olmak üzere giyim, kuşam, davranış, sokak levhası ve isimlerine kadar her şeye damgasını vurmuşlar. Öyle ki otelde karşılaştığımız Tunus asıllı bir anne çocuğunu Fransızca azarlıyordu. Sokaklarda ve kapalı mekânlarda herkes bağırıyor, herkes kendi dediğinin duyulmasını istiyor, muazzam bir gürültü, hatta uğultu her tarafı sarıyor. Sanıyorsunuz ki kavga ve kargaşa çıkması an meselesi, ancak çok mutedil insanlar, kimsenin kavgaya hiç niyeti yok.

Yıllar geçse de Tunus ziyaretinin tatlı bir hatıra olarak hafızalarımızda yer alacağı bir gerçek...Bir buçuk aylık Arapça kursuna rağmen, taksi şoförleri, esnaf ve yetkilerle canhıraş Arapça konuşan, Tunus'ta adeta bizim gönüllü kılavuzumuz olan Beyefendi kişiliğiyle Ali Abinin, heyet içinde yer alan nazik can-ciğer, yol arkadaşları Ayhan ve İlker Beyin, akıcı Fransızcası ve hareketliliğiyle Deniz Beyin zihnimde hep tatlı hatırası olacak. Birde bizi programlara taşıyan, zaman zaman kızıp başını gözünü sallayan, du-dağında hiç tebessüm görmediğim, yine de iyi bir insan olduğuna inandığım şoför Beşir'i ve şekerli çamuru andıran naneli çayı unutmaya imkân olmayacak herhalde.